

Üniversite Öğrencilerinde Kültürlerarası Fark: Kültürel Zekâ

Sibel KARACA SİVRİKAYA¹, Ahmet Haktan SİVRİKAYA²

¹Balıkesir Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Balıkesir, TÜRKİYE
<https://orcid.org/0000-0001-5271-7757>

²Balıkesir Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Balıkesir, TÜRKİYE
<https://orcid.org/0000-0003-3452-6855>

Email: skaracakaya35@hotmail.com, sivrikaya@balikesir.edu.tr

Türü: Araştırma Makalesi (Alındı: 18.08.2022 - Kabul: 24.12.2022)

Öz

Kültürel zekâ farklı kültürel ortamlarda etkin bir şekilde çalışabilme yeteneği olarak tanımlanmaktadır. Bu araştırmanın amacı üniversite öğrencilerinin kültürel zeka düzeylerinin incelenmesidir. Araştırma tanımlayıcıdır. Araştırmanın evrenini Balıkesir Üniversitesine kayıtlı olan öğrenciler ile Erasmus öğrencileri oluşturmuştur. Örneklemi 649 öğrenciyi kapsamaktadır. Araştırmada Ang vd. (2007) tarafından geliştirilen İlhan ve Çetin (2014) tarafından Türkçe'ye uyarlanan 'Kültürel Zekâ Ölçeği' ile tanıtıcı bilgi formu kullanılmıştır. Ölçek 4 alt boyutlu ve 20 maddedir. Alpha değeri .85 bulunmuştur. Normalite testinde veriler normal dağılım gösterdiği için parametrik analizlerle incelenmiştir. Anlamlılık düzeyi $p<0.05$ 'tir. KZÖ'nin alt boyutları ve ölçekten alınan puanların yükselmesi, yüksek kültürel zekâyâ işaret etmektedir. Öğrencilerin %54.1'i kadın, %45.9'u erkektir. Yaş ortalaması 22.36 ± 2.40 , akademik ortalamaları 2.50 ± 0.56 'dır. En yüksek ortalama değer motivasyon boyutunda alınmıştır. Davranış alt boyutunda kadınların kültürel zeka düzeyleri yüksek değerde ve anlamlıdır ($p<.05$). Üst biliş boyutunda bekar öğrencilerin, davranış boyutunda ise evli öğrencilerin değerleri anlamlıdır ($p<.05$). Yabancı dil bilen öğrencilerin biliş, motivasyon, davranış ve toplam puan ortalaması anlamlıdır ($p<.05$). Yaşam yerine göre biliş, motivasyon, davranış alt boyutları ile toplam puan ortalaması anlamlıdır ($p<0.05$). Baba eğitimine göre üst biliş, biliş, motivasyon alt boyutu ile toplam puan ortalaması anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$). Öğrencilerin kültürel zeka düzeyi orta seviyededir. Davranış alt boyutunda kadınların kültürel zeka düzeyleri yüksektir. Üst biliş boyutunda bekar öğrencilerin, davranış boyutunda ise evli öğrencilerin kültürel zeka puanları yüksektir. Yabancı dil bilen ve şehirde yaşayan öğrencilerin kültürel zeka düzeyleri yüksek değerdedir. Baba eğitiminin yüksek olması kültürel zeka seviyesinin artmasına neden olmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Kültürel Zekâ, Üniversite Öğrencisi, Kültür, Zekâ, Kültürlerarası

INTERCULTURAL DIFFERENCE in UNIVERSITY STUDENTS: CULTURAL INTELLIGENCE

Abstract

Cultural intelligence is defined as the ability to work effectively in different cultural environments. The aim of this research is to examine the cultural intelligence levels of university students. The research is descriptive. The population of the research consisted of students registered at Balıkesir University and Erasmus students. Its sample includes 649 students. In the research Ang et al. (2007) and adapted to Turkish by İlhan and Çetin (2014), a descriptive information form was used. The scale has 4 sub-dimensions and 20 items. Alpha value was found to be .85. Since the data showed normal distribution in the normality test, they were analyzed by parametric analysis. The significance level is $p < 0.05$. The sub-dimensions of (CQ) and the increase in the scores obtained from the scale indicate high cultural intelligence.

54.1% of the students are female, 45.9% are male. The mean age is 22.36 ± 2.40 , their academic mean is 2.50 ± 0.56 . The highest mean value was taken in the motivation dimension. In the behavior sub-dimension, women's cultural intelligence levels are high and significant ($p < 0.05$). The values of single students in metacognition dimension and married students in behavior dimension are significant ($p < 0.05$). The cognition, motivation, behavior and total score averages of students who speak a foreign language are significant ($p < 0.05$). The sub-dimensions of cognition, motivation, behavior and total mean score were significant according to living place ($p < 0.05$). According to father's education, metacognition, cognition, motivation sub-dimension and total mean score were found to be significant ($p < 0.05$).

The cultural intelligence level of the students is medium. In the behavioral sub-dimension, women's cultural intelligence levels are high. The cultural intelligence scores of the single students in the metacognition dimension and the married students in the behavioral dimension are high. Cultural intelligence levels of students who speak a foreign language and live in the city are high. The higher the father's education, the higher the level of cultural intelligence.

Keywords: Cultural Intelligence, University Student, Culture, Intelligence, Intercultural

Giriş

Zekâ nedir ve nasıl yorumlanır, uzun yıllardan beri birçok eğitimcinin merak ettiği sorudur. Çevreden gelen uyaranlara cevap verme hızı ve verilen cevabın kalitesi zekâ olarak ifade edilebilir. Zekâ kişiye göre değişebilir ve en önemlisi de kültürel değerlerden etkilenebilir (Uludağ ve Deveci, 2018). Farklı kültürel değerler, özellikle öğrenme ortamlarının olduğu yerlerde kültürel etkileşimi kaçınılmaz hale getirmektedir. İnsan sosyal bir varlıktır ve kültürel etkileşim sayesinde farklı kültürlerden etkilenmekte ve değişime uğramaktadır.

Farklı kültürlere mensup bireyler, çevreden elde ettikleri bilgiyi örneklemede ve örneklendirdikleri bilgiyi aktarmada farklılık göstermektedir. Yani kültürü anlamayı arttıran çeşitli deneyimlere katılmaktır (Triandis, 2006). Farklı bir kültürel ortama uyum sağlamada ve farklı kültüre sahip bireylerle iletişim kurmada yetenekler oldukça önemlidir. Bu konu, zekâ kavramı konusunda bireyin sahip olduğu bilişsel yeteneklerin (IQ) tek başına etkin olmadığı görüşünü ortaya koymaktadır (Şahin ve Gürbüz, 2012).

Earley ve Ang (2003) farklı bir kültürel ortamda bireyin diğer bireylerle arasındaki ilişkileri etkileyen yetenekler üzerinde durmuşlar ve çok boyutlu zekâ modeline dayandırarak “Kültürel Zekâ” kavramını geliştirmişlerdir (Ang ve Van Dyne, 2008; Şahin ve Gürbüz, 2012).

Earley ve Ang (2003) kültürel zekâyı bireyin farklı kültürel ortamlarda etkin bir şekilde çalışması ve farklı kültürel ortamları yönetmesi olarak tanımlamaktadır. Ang ve diğerleri (2007) ise, kültürel zekâyı, farklı kültürel ortamlarda etkin bir şekilde çalışabilme yeteneği olarak tanımlamışlardır. Kültürel zekâ konusunda çalışmalar yapan bir başka yazar Maznevski (1994) ise, kültürel zekâyı, insanın kendisi olmaya çalışırken, aynı zamanda başkalarının kendileri olmalarına izin vermek, onlara saygı duymak ve değer vermek olarak tanımlamıştır. Ayrıca kültürel zekâyı, işletmeyle veya kültürle alakalı problemleri anlama ve yönetme yeteneği olarak ifade etmiştir. Kültürel zekânın, kültürler hakkında bilgi sahibi olmayı, farklı kültürlerde etkin çalışabilmeyi ayrıca kişinin kendi hareket, davranış, reaksiyon ve öğrenme süreçlerine dikkat edebilmesini gerekli kıldığını vurgulamıştır. Thomas ve Inkson (2005), kültürel zekâyı, bir kültürü anlamada esnek ve yetenekli olmak, artan bir şekilde bu kültür hakkında bilgi sahibi olmak, bu kültürlerle etkileşim halinde iken daha uygun davranış biçimleri geliştirerek uyum sağlamak ve düşünce yapısını bu bağlamda yavaş yavaş yeniden yapılandırmaya çalışmak olarak tanımlamışlardır (Çalışkan ve diğ. 2015).

Bu çalışmanın farklı kültürlere ev sahipliği yapan olan Türkiye’de çalışılmış olması itibariyle önemli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca yabancı öğrenciler ile Türk öğrencilerin karşılaştırılması ve bireylerin kültürünü anlama ve tanıma bakımından özgün bir değere sahip olduğu söylenebilir. Farklı bölümlerde eğitim gören üniversite öğrencilerinin kültürel zeka düzeylerinin incelenmesi araştırmamızın amacını oluşturmaktadır. Bu amaç doğrultusunda öğrencilerin kültürel zekâ düzeyleri, demografik özelliklerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir? Sorusuna cevap bulunmaya çalışılmıştır.

Materyal ve Metod

Araştırmanın Tipi

Tanımlayıcı ve kesitsel tipte bir araştırmadır. Tanımlayıcı araştırmalar ilgilenilen konu hakkında çok az şey bilindiği zaman yeni bilgi sağlamak, incelenen konunun anlamını ortaya koymak amacıyla yapılır. Tanımlayıcı tasarımların amacı, incelenen durum ya da olayı

tanımlamaktır. Kesitsel araştırma tasarımları, belli bir zaman dilimindeki verileri incelemeye odaklıdır. Çalışmada incelenen tüm olaylar tek bir veri toplama süresince elde edilmeye çalışılır. Kesitsel tasarımların amacı, özellikle sabit ya da belirlenmiş bir noktada olayın durumunu açıklamak, tanımlamak ya da arasındaki ilişkileri incelemektir (Erdoğan, Nahcivan ve Esin, 2015).

Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Araştırmanın evrenini bahar döneminde Balıkesir Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokuluna kayıtlı olan öğrenciler ile Erasmus anlaşması ile üniversiteye gelen ve Tömer de eğitim alan yabancı uyruklu öğrenciler (n=2500) oluşturmuştur. Araştırmada Epi info Statcalc programıyla sapma 0,05 alınarak, % 99 güven aralığında örnek büyüklüğü 524 olarak hesaplanmıştır. Araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden ve anket formlarını eksiksiz dolduran toplam 649 öğrenciyle araştırma tamamlanmıştır. Veriler öğrencilerin boş derslerinde ve ders aralarında öz bildirime dayalı olarak toplanmıştır. Ortalama 10-15 dakika sürmüştür.

Veri Toplama Araçları

Veriler tanıtıcı bilgi formu ve bir ölçekle toplanmıştır. Çalışmada amacı geçmişte ya da halen mevcut olan durumu olduğu gibi betimlemek olan tarama yöntemi kullanılmıştır (Kuzu, 2013). Bu yöntemde araştırmaya konu olan olayı, bireyi ya da nesneyi kendi koşullarında var olan şekliyle tanımlayabilmek ve durumu değiştirmeye kalkmadan gözleyebilmek önemlidir (Karasar, 2014). Çalışmada veri toplama tekniği olarak anket tekniği kullanılmıştır. Anket tekniği tarama yönteminde sık kullanılan bir tekniktir (Nachmias and Nachmias, 1996).

Tanıtıcı Bilgi Formu

Araştırmacılar tarafından literatür bilgisine uygun olarak hazırlanan ve Öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerini içeren tanıtıcı bilgi formu kullanılmıştır. Tanıtıcı bilgi formunda öğrencilerin cinsiyeti, medeni durum, yabancı dil, yaşam yeri, baba eğitimi ile ilgili sorular bulunmaktadır.

Kültürel Zeka Ölçeği-KZÖ

Araştırmada Ang. vd. (2007) tarafından geliştirilen İlhan ve Çetin (2014) tarafından Türkçe'ye uyarlanan 'Kültürel Zekâ Ölçeği' (KZÖ) kullanılmıştır. KZÖ bireylerin kültürel zekâlarını ortaya koymak amacıyla hazırlanmıştır. Ölçekte 7-Kesinlikle Katılıyorum ve 1-Kesinlikle Katılmıyorum şeklinde 7'li likert tipi bir derecelendirme kullanılmış olup 20 madde bulunmaktadır. KZÖ'den en az 20, en çok 140 puan alınmaktadır. KZÖ'deki puanların yüksekliği, kültürel zeka düzeylerinin yüksek olduğunu göstermektedir. Buna göre ölçek puanları, 20-54 puan arası "düşük bir kültürel zeka düzeyini", 55-104 arası "Orta düzeyde bir kültürel zeka düzeyini", 105-140 puan arası "yüksek bir kültürel zekayı" göstermektedir. Ölçekte tersten puanlanan madde bulunmamaktadır. Ölçek; Üst Biliş, Biliş, Motivasyon ve Davranış olarak adlandırılan 4 alt boyuttan oluşmaktadır. Bireylerin sahip olduğu kültürel bilgiler üzerinde kontrol sahibi olup olmamasını ve sahip olduğu kültürel bilgileri anlamada kullandığı zihinsel süreçleri yansıtan üst biliş alt boyutunda 4 madde bulunmaktadır. Bireylerin farklı kültürler hakkında sahip olduğu bilgileri yansıtan biliş alt boyutunda 6 madde bulunmaktadır. Bireylerin farklı kültürlerden insanlarla etkileşime girme konusundaki

ilgisini ve bu konudaki öz yeterlik inancını yansıtan motivasyon alt boyutunda 5 madde bulunmaktadır. Bireylerin farklı kültürel geçmişe sahip insanlarla karşılaştığında uygun sözel ya da sözel olmayan davranışları sergileyebilme yeteneğini yansıtan davranış alt boyutunda 5 madde bulunmaktadır. Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayıları; üst biliş alt boyutu için .72, biliş alt boyutu için .86, motivasyon alt boyutu için .76 ve davranış alt boyutu için .83 olarak bulunmuştur (İlhan ve Çetin, 2014). KZÖ'nün güvenilirliğine ilişkin iç tutarlılık katsayısı, İlhan ve Çetin (2014) tarafından ölçeğin tümü için .85 olarak hesaplanmıştır. Bu araştırma için ölçeğin tümünde hesaplanan iç tutarlılık katsayısı .85 olarak bulunmuştur.

Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen veriler SPSS 22.0 istatistik paket programında analiz edilmiştir. Veri setinin parametrik istatistiksel analizlere uygunluğu incelenmiştir. Bu amaçla öncelikle z değerleri ($\pm 3,29$) ve skewness-kurtosis değerleri ($-2; .050$) (± 2) (George ve Mallery, 2010) incelenmiştir. Verilerin normal dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Verilerin analizinde betimleyici istatistiksel yöntemlerin (sayı, yüzde, frekans, ortalama ve standart sapma) yanı sıra, bağımsız örneklem t-testi'nden, öğrenim gördükleri bölüm ve yaş düzeylerine göre görüşleri arasında farklılık olup olmadığının belirlenmesinde ise tek yönlü varyans analizi'nden yararlanılmıştır. İstatistiksel testlerin anlamlılık düzeyi olarak $p < 0.05$ değeri kabul edilmiştir. Bu araştırma için ölçeğin tümünde hesaplanan iç tutarlılık katsayısı .85 olarak bulunmuştur.

Araştırmanın Etik Boyutu

Araştırmanın yapılabilmesi için veri toplama işlemine başlamadan önce ilgili kurumlardan gerekli izinler alınmıştır. Araştırmaya katılmayı kabul eden öğrencilere araştırmanın amacı ve kimlik bilgilerinin gizli tutulacağı açıklanmış ve sözlü izinleri alınmıştır.

Bulgular

Tablo 1: Öğrencilerin Tanıtıcı Özellikleri (n=649)

Tanıtıcı Özellikler	n	%
Cinsiyet		
Kadın	351	54.1
Erkek	298	45.9
Medeni Durum		
Bekar	628	96.8
Evli	21	3.2
Yabancı Dil		
Evet	148	22.8
Hayır	501	77.2
Yaşam Yeri		
İl	424	65.5
İlçe	153	23.6
Köy	72	11.1

Baba Eğitimi		
Okur-Yaz Değil	20	3.1
İlkokul	190	29.3
Ortaokul	131	20.2
Lise	170	26.2
Üniversite	125	19.3
Yük.Lis/Doktora	6	9

Araştırmaya katılan öğrencilerin; yaş ortalaması 22.36 ± 2.40 , akademik ortalamaları 2.50 ± 0.56 olup, %2.2'si 1. sınıf, %11.2'si 2. sınıf, %30.5'i 3. sınıf, %56.'i 4. sınıf; %56.2'si Hemşirelik, %9.2'si Ebelik, %4.9'u Beden eğitimi ve spor öğretmenliği, %13.3'ü Spor yöneticiliği, %9.2'si Antrenörlük eğitimi, %3.2'si Türkçe öğretim merkezi, %3.2'si Müzik, %6'sı Çevre mühendisliği bölümünde okumakta; %95.7'sinin lise eğitimi devlet, %4.3'ünün özel okulda; %65.5'i ilde, %23.6'sı ilçede, %11.1'i köyde oturmakta; %77'si çekirdek aile, %20.3'ü geniş aile, %2.6'sı parçalanmış aileye sahip; %15.9'nun geliri giderden az, %68'inin geliri gidere denk, %16.2'sinin geliri giderden fazla; %12.3'ünün anne eğitimi okur-yazar değil, %41'inin ilkokul, %16.6'sını ortaokul, lise, %21.1'inin lise, %7.9'unun üniversite, %8'inin yüksek lisans ve doktora; %70.7'sinin anne mesleği ev hanımı, %5.1'inin memur, %10.8'inin işçi, %7.1'inin serbest meslek, %6'sının emekli; %16.6'inin baba mesleği memur, %22.2'sinin işçi, %30.4'ünün serbest meslek, %2.8'inin işsiz, %26.2'sinin emekli olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2. Öğrencilerin Ölçek Puanı ile Alt Boyutlara Ait Puan Ortalamaları

Kültürel Zeka Ölçeği-KZÖ	Min.	Max.	X± SD
Üst Bilis̃	4	28	21,57±4.71
Bilis̃	6	42	25,66±7.08
Motivasyon	5	35	25,79±6.13
Davranış	5	35	25,10±8.26
Ölçek Toplamı	20	140	98,06±19,44

Araştırmaya katılan öğrencilerin ölçek alt boyutlarından aldıkları puanlara bakıldığında, en yüksek ortalama değeri motivasyon boyutunda ($25,79 \pm 6.13$), en düşük ortalama değeri ise üst bilis̃ boyutunda ($21,57 \pm 4.71$) aldıkları görülmektedir.

Tablo 3. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Kültürel Zekâ Ölçeği Puan Ortalamaları

Ölçek Alt Boyutları	Kadın X±ss	Erkek X±ss	Test	
			t	p
Üst Bilis̃	21.93±4.68	21.14±4.72	.652	.420
Bilis̃	25.57±7.13	25.77±7.04	.003	.954

Motivasyon	26.15±6.41	25.36±5.77	2.493	.115
Davranış	25.68±10.05	24.39±5.369	8.533	.004
Ölçek Toplamı	99.20±20.56	96.69±17.97	1.065	.302

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerine göre kültürel zeka puanlarına bakıldığında, erkek öğrencilerde en yüksek puanın biliş boyutunda (25.77 ± 7.04), kadınlarda ise motivasyon boyutunda (26.15 ± 6.41) olduğu; en düşük puanın ise erkeklerde ve kadınlarda sırasıyla (21.14 ± 4.72), (21.93 ± 4.68) üst biliş boyutunda olduğu görülmektedir. Davranış alt boyutunda kadınların kültürel zeka düzeyleri erkeklere göre yüksek değerde olup anlamlı bulunmuştur ($p < .05$). Ölçek toplam puanına göre kadınların ortalamalarının (99.20 ± 20.56) erkeklerin ortalamasından (96.69 ± 17.97) yüksek ama anlamlı bir değer olmadığı görülmektedir.

Tablo 4. Öğrencilerin Medeni Durumlarına Göre Kültürel Zekâ Ölçeği Puan Ortalamaları

Ölçek Alt Boyutları	Bekar X±ss	Evli X±ss	Test	
			t	p
Üst Biliş	21.61±4.59	20.42±7.52	17.156	.000
Biliş	20.60±70.03	27.66±8.39	2.236	.135
Motivasyon	25.73±6.11	27.38±6.72	.103	.749
Davranış	24.95±7.69	29.38±18.26	7.840	.005
Ölçek Toplamı	97.82±19.09	104.85±27.74	3.724	.054

Araştırmaya katılan öğrencilerin medeni durumlarına göre kültürel zeka puanlarına bakıldığında, bekar öğrencilerde en yüksek puanın motivasyon boyutunda (25.73 ± 6.11), en düşük puanın biliş boyutunda (20.60 ± 70.03) olduğu; evli öğrencilerde en yüksek puanın davranış boyutunda (29.38 ± 18.26), en düşük puanın üst biliş boyutunda (20.42 ± 7.52) olduğu görülmektedir. Üst biliş boyutunda bekar öğrenciler lehine, davranış boyutunda ise evli öğrenciler lehine anlamlı değer elde edilmiştir ($p < .05$). Ölçek toplam puanına göre evli olanların ortalamalarının (104.85 ± 27.74), bekarların ortalamasından (97.82 ± 19.09) yüksek ama anlamlı bir değer olmadığı görülmektedir.

Tablo 5. Öğrencilerin Yabancı Dil Değişkenine Göre Kültürel Zekâ Ölçeği Puan Ortalamaları

Ölçek Alt Boyutları	Evet X±ss	Hayır X±ss	Test	
			t	p
Üst Biliş	22.21±4.93	21.38±4.63	1.402	.059

Biliş	28.62±6.67	24.79±6.97	.529	.000
Motivasyon	27.71±5.99	25.22±6.06	.042	.000
Davranış	25.85±5.78	24.30±5.81	.459	.004
Ölçek Toplamı	104.62±19.22	95.84±27.74	1.037	.000

Araştırmaya katılan öğrencilerin yabancı dil bilme değişkenlerine bakıldığında, yabancı dil bilen öğrencilerde en yüksek puanın biliş boyutunda (28.62±6.67), en düşük puanın üst biliş boyutunda (22.21±4.93) olduğu; yabancı dil bilmeyen öğrencilerde en yüksek puanın motivasyon boyutunda (25.22±6.06), en düşük puanın üst biliş boyutunda (21.38±4.63) olduğu görülmektedir. Biliş, motivasyon, davranış ve ölçek toplam puan ortalamasında yabancı dil bilen öğrencilerin lehine anlamlı değer elde edilmiştir (p<.05). Ölçek toplam puanına göre yabancı dil bilenlerin ortalamalarının (104.62±19.22), yabancı dil bilmeyenlerin ortalamasından (95.84±27.74) yüksek ve anlamlı bir değer olduğu görülmektedir (p<.05).

Tablo 6. Öğrencilerin Kültürel Zekâ Ölçeği Puanlarının Yaşam Yerine Göre Anova Sonuçları

Ölçek Alt Boyutları	N	Ort.	Sd	F	p	Fark
Üst Biliş						
İl	424	21.69	4.74			
İlçe	153	21.01	4.76			
Köy	72	22.04	4.34	1.582	.206	-
Toplam	649	21.57	4.71			
Biliş						
İl	424	26.34	7.06			
İlçe	153	24.37	7.14			
Köy	72	24.41	6.60	5.719	.003*	İl > İlçe
Toplam	649	25.66	7.08			
Motivasyon						
İl	424	26.30	6.16			
İlçe	153	24.50	6.18			
Köy	72	25.50	5.47	4.996	.007*	İl > İlçe
Toplam	649	25.79	6.13			
Davranış						
İl	424	25.05	5.95			
İlçe	153	23.597	5.80			
Köy	72	24.56	5.02	3.553	.029*	İl > İlçe
Toplam	649	24.56	5.84			
Ölçek Toplam						
İl	424	99.61	18.99			
İlçe	153	93.56	18.67			
Köy	72	96.52	15.84	6.156	.002*	İl > İlçe
Toplam	649	97.84	18.74			

Öğrencilerin yaşam yerine değişkenine göre kültürel zeka puanları incelemek için yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda biliş, motivasyon, davranış alt boyutları ile ölçek toplam puan ortalamasında anlamlı farklılık elde edilmiştir (p<0.05). Bu farklılığın hangi yerleşim

yerlerinde olduğu çoklu karşılaştırma testlerinden Tukey testi ile incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre yaşam yeri değişkenine göre belirlenen anlamlı fark il ve ilçe arasında olup, il lehinedir.

Tablo 7. Öğrencilerin Kültürel Zekâ Ölçeği Puanlarının Baba Eğitimine Göre Dağılımı

Ölçek Alt Boyutları	N	Ort.	Sd	F	p	Fark
Üst Biliş						
Okur yazar değil	20	19.15	5.65			
İlkokul	190	21.12	4.66			
Ortaokul	131	22.29	4.27	2.930	.020	-
Lise	170	21.44	4.88			
Üniversite	131	22.06	4.71			
Toplam	642	21.57	4.71			
Biliş						
Okur yazar değil	20	22.25	6.60			
İlkokul	190	25.03	7.43			
Ortaokul	131	25.97	6.64	2.820	.024	-
Lise	170	25.51	6.89			
Üniversite	131	27.00	7.13			
Toplam	642	25.66	7.09			
Motivasyon						
Okur yazar değil	20	22.15	6.20			
İlkokul	190	25.02	6.24			
Ortaokul	131	26.41	5.96	4.161	.002	Üniv > Okur yazar değil
Lise	170	25.66	5.98			
Üniversite	131	25.97	6.03			
Toplam	642	25.78	6.13			
Davranış						
Okur yazar değil	20	22.60	5.95			
İlkokul	190	24.32	5.63			
Ortaokul	131	24.84	6.06	1.286	.274	-
Lise	170	24.52	5.91			
Üniversite	131	25.35	5.93			
Toplam	642	24.63	5.86			
Ölçek Toplam						
Okur yazar değil	20	86.15	17.23			
İlkokul	190	95.51	18.66			
Ortaokul	131	99.89	18.26	4.474	.001	Üniv > Okur yazar değil Üniv > İlkokul
Lise	170	97.31	19.09			
Üniversite	131	101.58	18.46			Ortaokul > Okur yazar değil
Toplam	642	97.83	18.81			

Öğrencilerin baba eğitimi değişkenine göre kültürel zeka puanları incelemek için yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda üst biliş, biliş, motivasyon alt boyutu ile ölçek toplam puan ortalamasında anlamlı farklılık elde edilmiştir ($p < 0.05$). Bu farklılığın hangi eğitim seviyesinde olduğu çoklu karşılaştırma testlerinden Tukey testi ile incelenmiştir. Elde edilen

bulgulara göre baba eğitimi değişkenine göre belirlenen anlamlı fark motivasyon alt boyutunda üniversite mezunu ile okur yazar olmayan arasında olup, üniversite mezunu olan grubun lehinedir. Ölçek toplam puanına göre ise üniversite mezunu ile okur yazar olmayan ve ilkokul mezunu olanlar arasında olup, üniversite mezunu olan grubun lehinedir. Ayrıca ortaokul mezunu ile okur yazar olmayan grup arasında ortaokul mezunları lehine anlamlı fark elde edilmiştir.

Tartışma ve Sonuçlar

Öğrenciler ölçek alt boyutlarından en yüksek ortalama değeri motivasyon boyutunda en düşük ortalama değeri ise üst biliş boyutunda almışlardır. Motivasyon boyutu bireylerin farklı kültürlerden insanlarla etkileşime girme konusundaki ilgisini ve bu konudaki öz yeterlik inancını yansıtmaktadır (İlhan ve Çetin, 2014). Motivasyon alt boyutunun yüksek değerinde olması bu alt boyutun özelliğinden kaynaklanabilir. Çünkü çalışma grubu farklı kültür ve ülkelerden gelen öğrencilerden oluşmaktadır. Araştırmada öğrencilerin kültürel zeka düzeyi orta seviyede bulunmuştur. Kahraman (2016) çalışmasında katılımcıların genel kültürel zeka düzeyini “orta” düzey olarak saptamıştır. Araştırmada öğrencilerin kültürel zeka düzeylerinin orta seviyede çıkmasının sebebi pek çoğunun yurt dışı deneyimi olmamasından kaynaklanabilir. Literatüre göre yurtdışında bulunmanın ve özellikle uluslararası ortamlarda rol almanın bireylerin kültürel zeka düzeylerine önemli katkı yaptığını ortaya koymaktadır (Crowne, 2008; Shokey & Erez, 2008).

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre kültürel zeka puanları incelendiğinde, davranış alt boyutunda kadınların kültürel zeka düzeylerinin erkeklerden yüksek değerinde ve anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Ölçek toplam puanına göre kadınların ortalamalarının erkeklerin ortalamasından yüksek ama anlamlı bir değer olmadığı görülmektedir. Koçak ve Özdemir (2015) çalışmalarında kadınların kültürel zekâya göre standardize edilmiş çok kültürlü eğitime yönelik tutumlarının erkeklerden daha yüksek olduğunu belirlemişlerdir. Uludağ ve Deveci (2018) Hemşirelik bölümü öğrencileri üzerinde yapmış oldukları çalışmalarında cinsiyet açısından erkek öğrencilerin kültürel zekâ ortalamalarının kadınlara göre daha yüksek olduğunu ve aradaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğunu bulmuşlardır. Bu iki çalışmanın sonuçları birbirinden farklı çıkmıştır. Bu farkın her iki çalışmadaki evren ve örneklemin çeşitliliğinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin medeni durumlarına göre kültürel zeka puanlarına bakıldığında, üst biliş boyutunda bekar öğrenciler lehine, davranış boyutunda ise evli öğrenciler lehine anlamlı değer elde edilmiştir. Ölçek toplam puanına göre evli olanların ortalamalarının, bekarların ortalamasından yüksek ama anlamlı bir değer olmadığı görülmektedir. Gürer ve Çiftçi (2018) çalışmalarında katılımcıların medeni durumları ile üst biliş boyutu arasında anlamlı bir ilişki bulmuşlardır. Evli katılımcıların bekarlara göre üst biliş puanlarının yüksek olduğu tespit etmişlerdir. Üst biliş boyutu yüksek olan bireyler kendi kültürel varsayımlarını bilinçli bir şekilde sorgulayabilirler ve kültürel bilgilerini, diğer kültürlerden kişilerle iletişim halindeyken ayarlayabilirler. Bu bilgiye dayanarak bekar öğrencilerin kendi kültürlerini sorgulayabilen ve farklı kültürler ile iletişim halinde olduklarını söyleyebiliriz. Davranışsal zeka boyutu yüksek olan kişiler sosyal davranışlarını yönetme ve düzenleme yapabilirler ve kültürlerarası etkileşimlerde yanlış algılanmayı ve atıfta bulunulmayı engelleyebilirler (İbiş, 2018). Evli olan katılımcıların davranışsal zeka

puanlarının yüksek olması eşler arasındaki uyum ve olumlu iletişimden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin yabancı dil bilme değişkenlerine bakıldığında, biliş, motivasyon, davranış ve ölçek toplam puan ortalamasında yabancı dil bilen öğrencilerin lehine anlamlı değer elde edilmiştir. Aslan ve Aslan (2015) çalışmalarında yabancı dil bilme durumu ile tüm alt boyutlar arasında farklılık olduğu bildirmişlerdir. Kahraman (2016)'nın araştırma sonuçlarına göre, katılımcılardan yabancı dil başarısı yüksek olanların, kültürel zeka düzeyleri de yüksektir. Bu bulgular çalışmanın sonucunu desteklemektedir. Maden ve Maden (2018) Türkçe öğretmeni adaylarının yabancı dil bilme durumları ile kültürel zekâ düzeyleri arasında motivasyon ve davranış boyutlarında ve genel ortalamalar bakımından anlamlı bir ilişkinin olduğu tespit etmişlerdir.

Öğrencilerin yaşam yerine değişkenine göre kültürel zeka puanları incelendiğinde biliş, motivasyon, davranış alt boyutları ile ölçek toplam puan ortalamasında anlamlı farklılık elde edilmiştir. Bulgulara göre elde edilen anlamlı farkın kaynağı ilde yaşayan öğrencilerin lehine bulunmuştur. Büyük şehirlerde farklı kültürlerden gelen insanlarla etkileşimde bulunma olasılığı çok daha yüksek olmaktadır. Bu nedenle ilde yaşayan bireylere ait kültürel zekânın gelişmiş olması normal bir durum olabilir. Ayrıca farklı ülkelerde eğitim görme ve ülkeler arası seyahatler yapmanın, farklı kültürler görme ve tanıma açısından önemli olduğu, bunun da kültürel zekâyı arttırdığını gösteren çalışma bulgularına (Crowne, 2008; Lee ve Sukuco, 2010; Koçak ve Özdemir, 2015) rastlanmaktadır.

Öğrencilerin baba eğitimi değişkenine göre kültürel zeka puanlarına bakıldığında motivasyon alt boyutunda üniversite mezunları ile okur yazar olmayanlar arasında anlamlı fark elde edilmiştir. Bu fark üniversite mezunu olan grubun lehinedir. Ölçek toplam puanına göre ise üniversite mezunu ile okur yazar olmayan ve ilkökul mezunu olanlar arasında anlamlı fark olup, farkın kaynağı üniversite mezunu olan grubun lehinedir. Ayrıca ortaokul mezunu ile okur yazar olmayan grup arasında ortaokul mezunları lehine anlamlı fark elde edilmiştir. Baba eğitim seviyesi arttıkça öğrencilerin kültürel zeka düzeylerinin yükseldiğini söyleyebiliriz. Early ve Ang (2003), kültürel zekanın zihinsel, duygusal ve davranışsal anlamda eğitim gerektiren bir konu olduğunu belirtmişlerdir. Zihinsel eğitimin farklı araç ve yollar kullanılarak öğrenilebileceğini söylemişlerdir. Thomas ve Inkson (2005), kültürel zekanın geliştirilmesinde resmi anlamda okullardaki eğitimden tutun, çeşitli eğitimlere kadar birçok yöntem olmasına rağmen, tecrübeye dayalı öğrenmenin daha etkin bir yöntem olduğunu belirtmişlerdir. Bu bilgiler ışığında bu çalışmada öğrencilerin kültürel zeka puanlarının yüksek olmasının, ailede babanın eğitimi, tecrübesi ve olumlu rol model etkisinden kaynaklandığını söyleyebiliriz.

Sonuç olarak; araştırmada öğrencilerin kültürel zeka düzeyi orta seviyededir. Cinsiyet değişkenine göre davranış alt boyutunda kadınların kültürel zeka düzeyleri erkeklerden daha yüksektir. Medeni duruma göre üst biliş boyutunda bekar öğrencilerin, davranış boyutunda ise evli öğrencilerin kültürel zeka puanları yüksek çıkmıştır. Yabancı dil bilen ve ilde yaşayan öğrencilerin kültürel zeka düzeyleri yüksek değerde bulunmuştur. Baba eğitiminin yüksek olması kültürel zeka seviyesinin artmasına neden olmaktadır. Öğretmenlerin kültürel farklılıklarının analiz edilmesi açısından öğretmenler üzerinde kültürel zekâ ile ilgili çalışmaların yapılması önerilebilir.

KAYNAKLAR

Ang, S., & Van Dyne, L. (Eds). (2008). Handbook on cultural intelligence: Theory, measurement and applications. Armonk, NY: M.E. Sharpe.

Ang, S., Dyne, V. L., Koh, C., Ng, K.Y., Templer, K. J., Tay, J. & Chandrasekar, N. A. (2007). Cultural Intelligence: Its Measurement and Effects on Cultural Judgement and Decision Making, Cultural Adaptation and Task Performance. Management and Organization Review, 3(1):335-371.

Aslan, S., ve Aslan, Ö. (2015). İstanbul'daki 5 Yıldızlı Otellerde Kültürel Zeka Ölçeğine İlişkin Bir Uygulama. Ekonometri ve İstatistik, 23(1):34-61.

Crowne, K. A. (2008). What leads to cultural intelligence? Business Horizons, 51(5):391–399.

Çalışkan, S.C., Ünal, Z. M., Kalafatoğlu, Y., Üçler, C., Akün, F. A. (2015). Yöneticilerin Algılanan Kültürel Zekâsı, Çalışanın Farklılık İklimi Algısı, Gelişime Açıklık ve Örgütsel Sinisizm Etkileşimi Üzerine Turizm Sektöründe Bir Araştırma. İş ve İnsan Dergisi, 2(1):1-11. doi: 10.18394/iid.90685

Earley, P.C., ve Ang, S. (2003). Cultural intelligence: Individual interactions across cultures. PaloAlto: Stanford University Press.

Erdoğan S., Nahcivan N ve Esin N. (2015). Hemşirelikte Araştırma. Süreç, Uygulama ve Kritik. 2. Baskı, Nobel Tıp Kitapevleri, 101-104. İstanbul.

George, D., & Mallery, M. (2010). SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference (10th ed.). Boston, MA: Pearson.

Gürer, A., ve Çiftçi G. E. (2018). Kültürel Zekanın Bireysel Girişimcilik Yönelimi Üzerindeki Etkisi. Farabi 2. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi. 6-8 Nisan. Gaziantep.

İlhan, M. ve Çetin, B. (2014). Kültüre zekâ ölçeği'nin Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi [Hacettepe University Journal of Education], 29(2):94-114.

İbiş, T. (2018). Çok kültürlülük ve Kültürel Zekâ. Yeni Düşünceler. 10: 20-35.

Kahraman, M. (2016). Yabancı Dilde Kültürel Zeka. Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 5(2):12-18.

Koçak, S., ve Özdemir, M. (2015). Öğretmen Adaylarının Çok Kültürlü Eğitime Yönelik Tutumlarında Kültürel Zekânın Rolü. Elementary Education Online,14(4):1352-1369. doi: <http://dx.doi.org/10.17051/io.2015.63742>

Lee, L.-Y. & Sukoco, B. M. (2010). The effects of cultural intelligence on expatriate performance: the moderating effects of international experience. The International Journal of Human Resource Management, 21(7), 963–981.

Maden, S., ve Maden A. (2018). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Kültürel Zekâ Düzeyleri. II. Uluslararası Multidisiplinler Çalışmaları Kongresi. 4-5 Mayıs, Bildiri Tam Metin Kitabı, Akademisyen Kitabevi.

Maznevski, M. L. (1994). Understanding Our Differences: Performance in Decision making Groups with Diverse Members. *Human Relations*, 47(5):531-553.

Shokef, E., & Erez, M. (2008). Cultural Intelligence and Global Identity in Multicultural Teams. S. Ang, & L. V.

Şahin, D., & Gürbüz, Y. (2012). Kültürel zekâ ve özyeterliğin görev performansı ve örgütsel davranış üzerinde etkisi: çokuluslu örgüt üzerinde bir uygulama. *İş, Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 14(2):123-140.

Thomas, D. C., ve Inkson, K. (2005). “Cultural Intelligence: people skills for a global workplace”. *Consulting to Management*, 16 (1):5-10.

Triandis, H.C. (2006). Cultural intelligence in organisations. *Group and Organisations Management*, 31(1):20-26.

Uludağ, E., ve Deveci, G. (2018). Hemşirelik Öğrencilerinin Kültürel Zekalarının Değerlendirilmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 7(1):70-76.